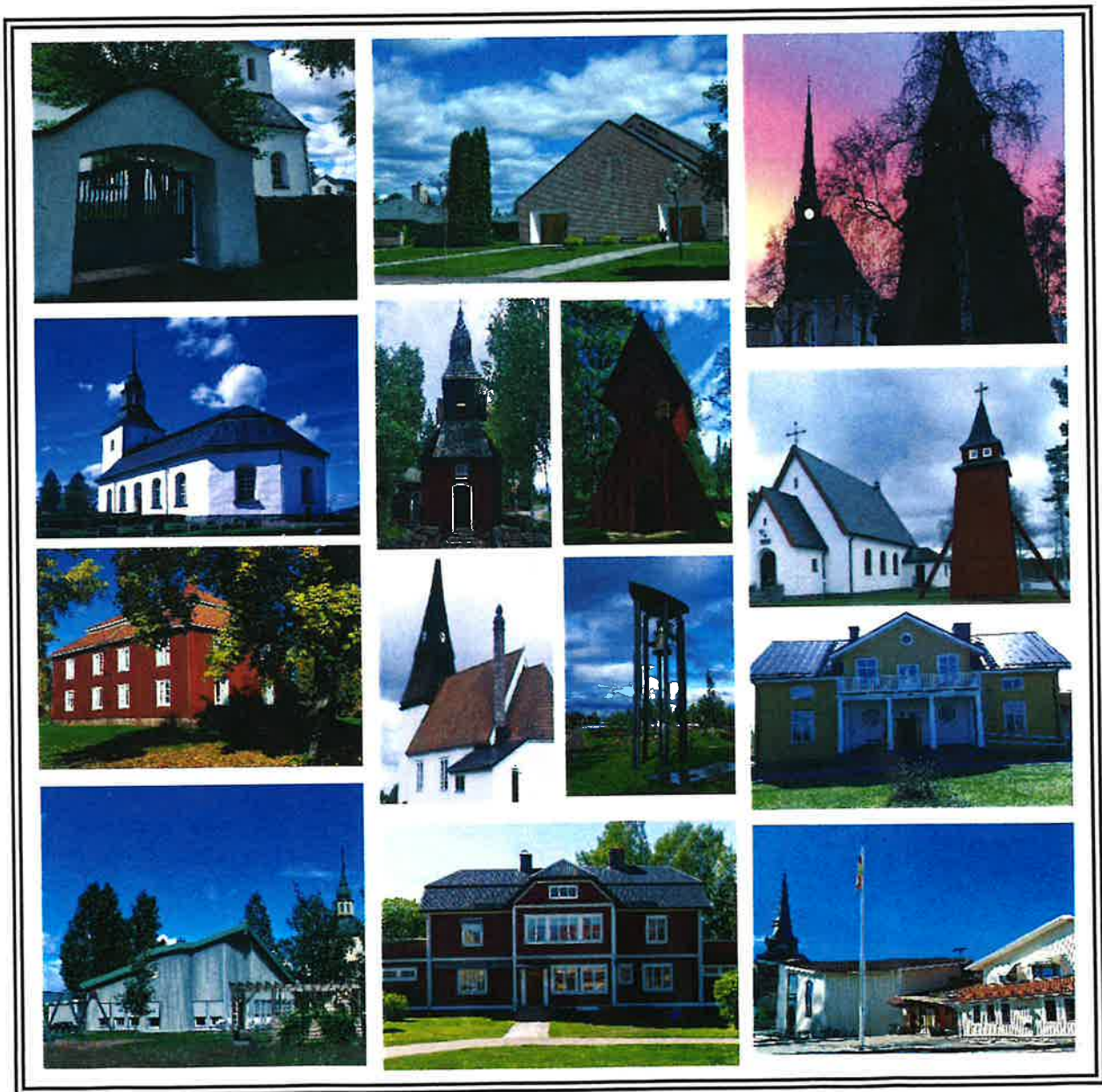

Lokalförsörjningsplan

Mora församling 2023-2032

Godkänt Kyrkorådet 2022-10-20
Antaget Kyrkofullmäktige 2022-11-10

72 443 MFA

Inledning

Denna lokalförsörjningsplan gäller för Mora församling som omfattas av distrikten Morastrand, Våmhus och Sollerön med Venjan och Siknäs.

Lokalförsörjningsplanen har fastställts av kyrkofullmäktige den 2022-11-10 och omfattar perioden 2023 - 2032.

Enligt kyrkoordningen ska varje pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat upprätta en lokalförsörjningsplan. Lokalförsörjningsplanen ska fastställas av kyrkofullmäktige och kyrkorådet ska minst vart fjärde år pröva om den ska ändras (Kyrkoordningen 3 kap 2§ och 47 kap 12§). Närmare bestämmelser finns i Svenska kyrkans riktlinjer om lokalförsörjningsplaner (SvKB 2018:18).

Lokalförsörjningsplanen i Mora församling är upprättad i enlighet med kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser och innehåller följande punkter.

- Kyrkofullmäktiges mål för lokalförsörjningen
- Bestånd av mark, byggnader och anläggningar
- Verksamhetens utveckling samt behov av mark, byggnader och anläggningar
- Planerade och utfärdade åtgärder
- Konsekvensanalys

Planeringsperiod för lokalförsörjningsplanen är tio år och den ska omfatta församlingsverksamheten.

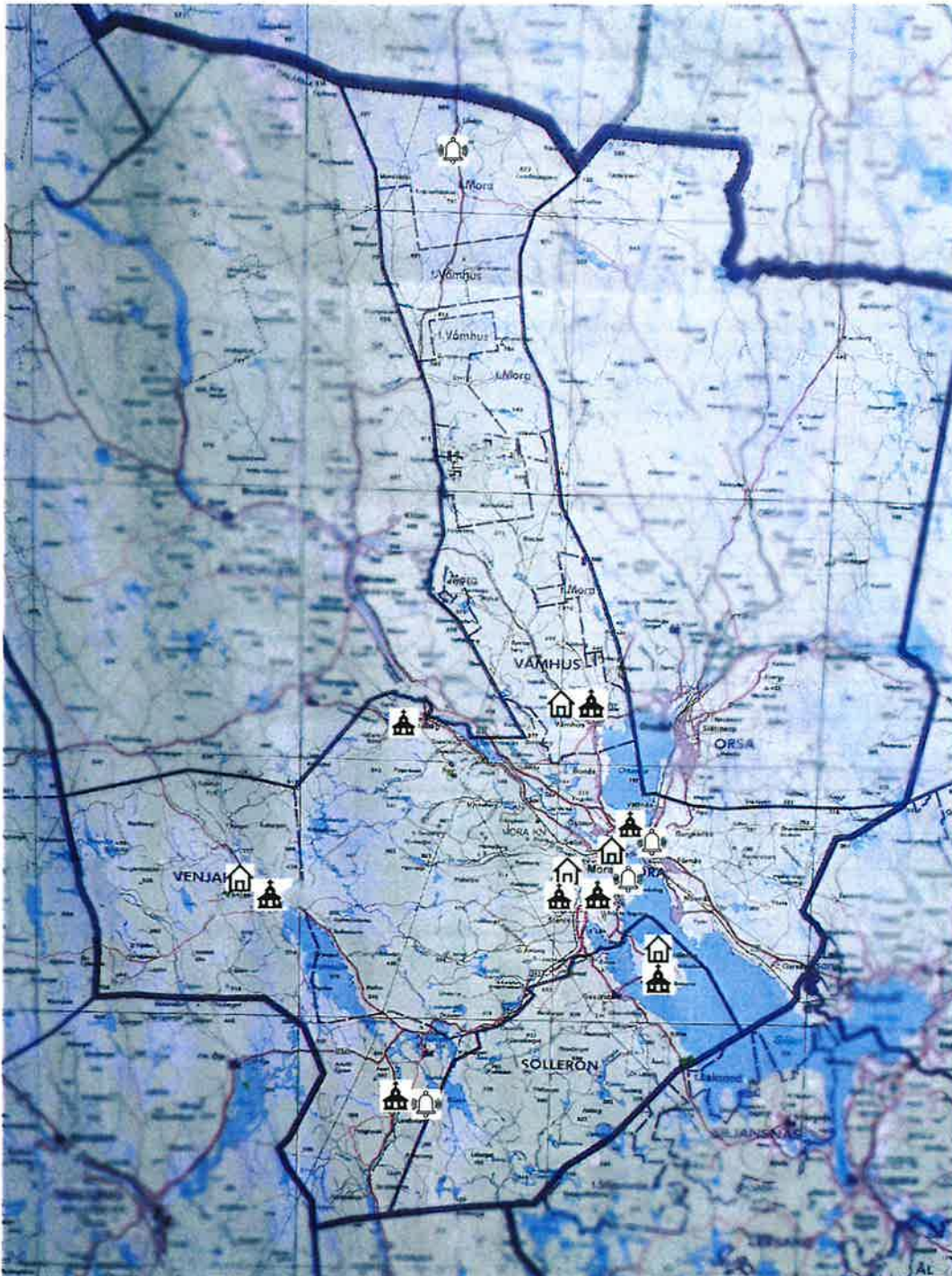
De analyser och prognoser som redovisas i planen utgår från 2018 och 2019 års bokslut.

Lokalförsörjningsplanen har upprättats av församlingens projektgrupp för lokalförsörjningsplanering. Beredningen av planen har skett i samband med fastighetschef, distriktsgrupper och kyrkorådet enligt de rutiner som gäller inför beslut i kyrkofullmäktige.

Mål & syfte	4
Presentation av Mora	6
Befolkningsstruktur och medlemsförändring i församlingen	8
Simulering intäkter o kostnader för fastigheterna 2022-2030.....	11
Fördelning av kostnader för kyrkor och kapell 2018	12
Fördelning av kostnader för kyrkor och kapell 2019	13
Fördelning av kostnader för församlingshem & personal 2018.....	14
Fördelning av kostnader för församlingshem och personal 2019.....	15
Mora församlings verksamhet	
a. Gudstjänst	16
b. Körverksamhet	17
c. Konsertverksamhet	18
d. Undervisning	19
e. Luncher och församlingsaftnar	20
Begravningsverksamhetens framtida behov av mark, byggnader och anläggningar	21
Framtida verksamhet och lokalbehov	22
Slutsatser och åtgärder	23
Konsekvensanalys av genomförda åtgärder	24
Summering av lokalförsörjningsplanen	25
Bilaga 1. Underhållsplan flerårig, fastighet församlingsverksamhet.....	26

76 KAD MMSA

 församlingshem/prästgårdar, prostgård

 kyrkor och kapell

 klockstaplar

FE LATS MÅ

Befolkningsprognos

I likhet med många andra kommuner förväntas Moras befolkning bli allt äldre. Allra snabbast förväntas den äldsta delen av befolkningen att öka. Att fler människor lever ett långt liv är positivt. Men en större andel pensionärer betyder samtidigt att den förvärvsarbetsande delen av befolkningen minskar. Färre ska försörja fler och det riskerar att bli brist på arbetskraft inom många yrken. På bilden på föregående sida visas en prognos för hur befolkningsstrukturen förväntas att se ut fram till år 2050.

Folkmängd och förändringskomponenter i Mora kommun

Folkmängden och medlemstalet i Svenska kyrkan har i ett historiskt perspektiv varit i stort sett detsamma. I dag råder en skillnad dem emellan, vilket också kommer att vara fallet inom en överskådlig framtid. Orsakerna kan variera, men det är angeläget att förbereda sig på hur stor medlemskåren kan tänkas bli framöver. Det är även viktigt att skapa klarhet i hur stor del av befolkningen som inte är medlemmar.

	2004	2013	2014	2030
Födda	170	173	192	183
Döda	207	245	228	261
Födelseöverskott	-37	-72	-36	-78
Flyttnetto	35	-13	54	59
Folkökning	-10	-84	18	-19
Folkmängd	20 083	19 998	20 016	20 273

I tabellen sammanfattas folkmängdens utveckling över tiden samt de faktorer som gör att befolkningsstrukturen i Mora kommer att förändras över tiden (s.k. förändringskomponenter). Uppgifterna för 2014 och framåt är prognostiserade värden.

	2004	2013	2014	2030
Medlemmar i Svenska kyrkan	17 957	15 642	15 419	11 835
Medlemsutveckling		-366	-223	-232
Dop	150	108	88	36
Avlidna medlemmar	193	232	198	199
Flyttnetto	-8	-36	-65	-69
Inträden	10	10	18	13
Utträden	217	249	129	82
Kyrkotillhöriga 15-åringar	291	158	143	90
Konfirmationer	102	62	49	28

I tabellen sammanfattas medlemsutveckling, förändringskomponenter samt konfirmationer Mora. Uppgifterna för 2014 och framåt är prognostiserade värden.

Simulering intäkter o kostnader för fastigheterna 2022-2030

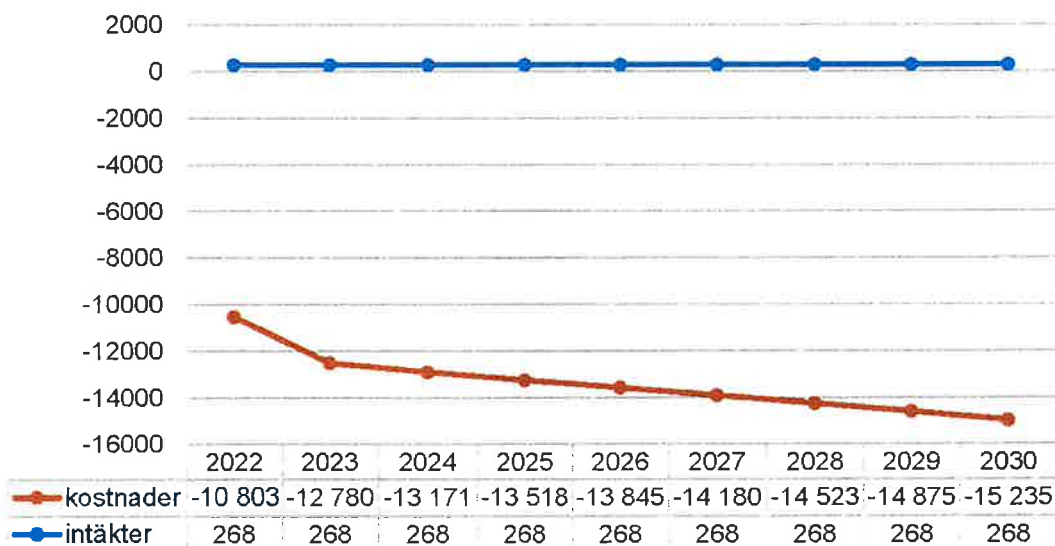
Att simulera Mora församlings framtida intäkter är ytterst osäkert i och med att det finns en del faktorer som församlingen har svårt att påverka såsom in- och utflyttning av medlemmar och underlag för kyrkoavgifter.

Simuleringen av framtida kostnader för Mora församlings fastigheter är betydligt enklare då församlingen i viss mån kan påverka dessa kostnader via effektiviseringar, byte av leverantörer och prioriteringar av vilka byggnader som församlingen ska investera i.

I och med simuleringen av församlingens framtida intäkter kan vi konstatera att de förmodligen kommer att vara oförändrade.

Beträffande församlingens kostnader för dess fastighetsinnehav kommer de att öka med cirka 3,2% per år om det inte kommer ske någon förändring som påverkar dessa kostnader negativt som exempelvis, en effektivisering av driftskostnaderna, minskade personalkostnader eller avyttring av fastigheter.

Simulering intäkter kostnader 2022-2023

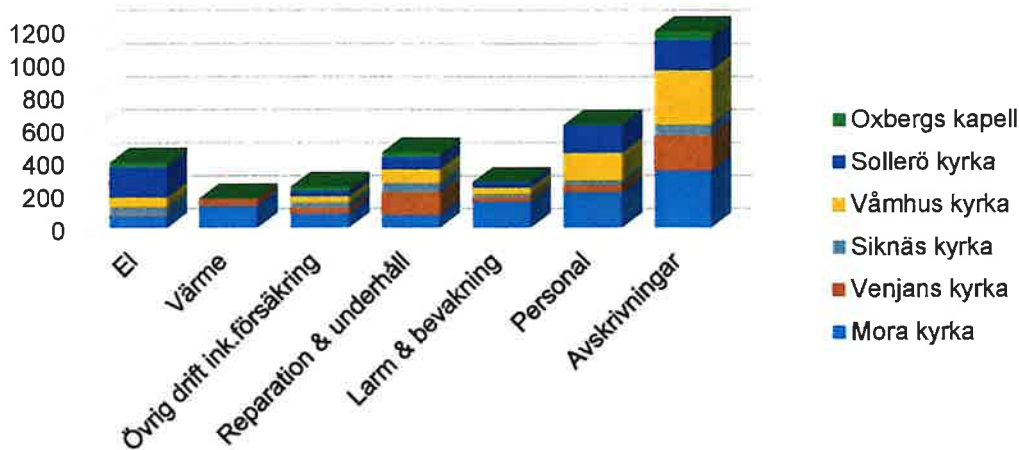
Simuleringen av framtida intäkter/kostnader för Mora församlings fastigheter i tusen kronor

Fördelning av kostnader för kyrkor och kapell 2019, i tkr

	Mora kyrka	Venjans kyrka	Siknäs kyrka	Våmhus kyrka	Sollerö kyrka	Oxbergs kapell	Totalt
El	71	7	47	59	188	25	397
Värme	131	46					177
Övrig drift ink. försäkring	86	36	31	37	35	24	249
Reparation & underhåll	78	140	54	84	78	25	459
Larm & bevakning	158	29	17	40	35		279
Personal	134	40	20	77	80		351
Avskrivning	348	215	65	326	189	46	1189
Totalt	1006	513	234	623	605	120	

Total kostnad kyrkor 2019

3 101 tkr

De sammanlagda kostnaderna för kyrkorna under 2019 är 153 tkr lägre än 2018.

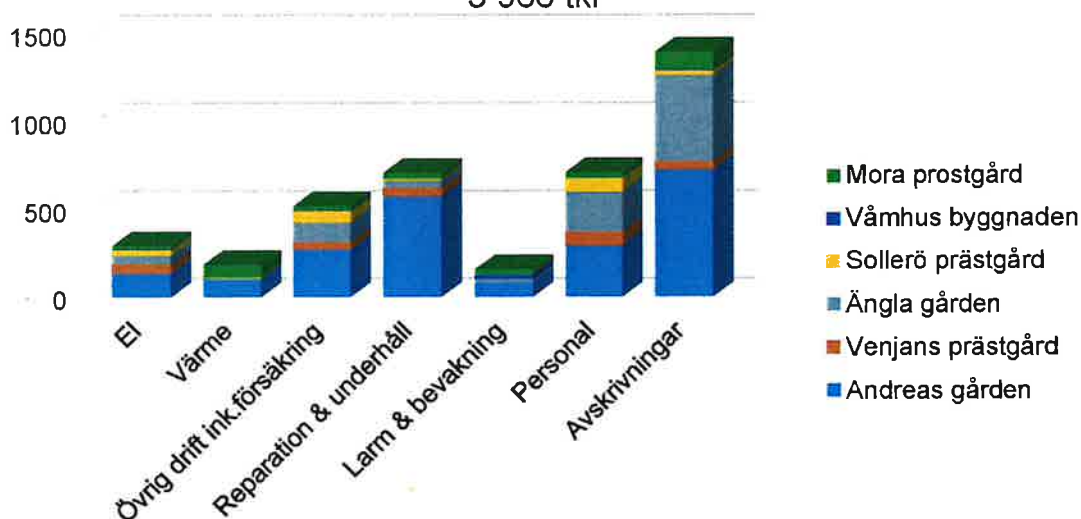
Detta beror på att el- och värmekostnaderna var något lägre, nytt avtal med Securitas gjorde bevakning och rondering billigare samt att avskrivningarna sjönk.

DE LFV ME

Fördelning av kostnader för församlingshem och personal 2019, tkr

	Andreas gården	Venjans prästgård	Ängla gården	Sollerö prästgård	Våmhus byggnaden	Mora prostgård	Totalt
El	134	57	45	34	4	18	292
Värme	104			8		73	185
Övrig drift ink. försäkring	271	46	109	66	7	20	519
Reparation & underhåll	573	53	37	11		33	707
Larm & bevakning	81		21		25	31	158
Personal	292	82	224	78		34	710
Avskrivning	723	51	487	26	5	103	1395
Totalt	2178	289	923	223	41	312	

Total kostnad församlingshem och personal 2019
3 966 tkr

De sammanlagda kostnaderna för församlingshemmen under 2019 är 626 tkr högre än 2018.

Detta beror till största delen på att reparation och underhållskostnaderna tillsammans med de övriga

driftskostnaderna ökade med drygt 500 tkr. Även avskrivningarna ökade p.g.a att det skedde en utbyggnad av Andreasgården.

Handwritten signature: E. L. D. m. a.

b. Körverksamhet

Antalet vuxenkörer har inte varierat avsevärt under åren 2015-2020. Vi har haft 7-8 st körer.

Det har funnits sångare i församlingens alla delar - Mora, Sollerön, Venjan och Våmhus. Medlemmar i dessa har pendlat mellan 140-178 st. Den låga siffran på 149 st körsångare år 2020 kan förklaras av pandemin.

Vi har alltid haft minst en ungdomskör i församlingen, antalet sångare har där varierat mellan 5-22 st. Planen

är att vi fortsätter med en ungdomskör i Mora. Antalet barnkörer har varierat under åren från 3-9 st körer.

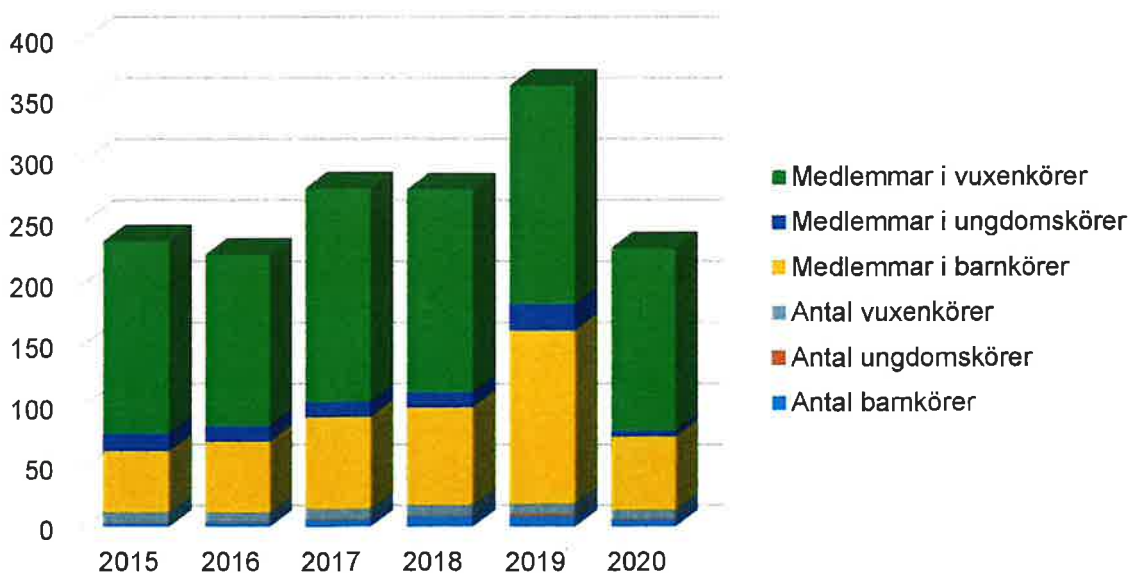
År 2019 innan pandemin peakade antalet sångare på 142 st.

Vi har även barnkörer i församlingens alla delar.

Lokalbehovet för körerna är alltså relativt konstant. Vi ser heller inga större förändringar på sikt.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antal barnkörer	3	4	6	9	9	6
Antal ungdomskörer	1	1	1	1	2	1
Antal vuxenkörer	8	7	8	8	8	7
Medlemmar i barnkörer	50	58	75	80	142	60
Medlemmar i ungdomskörer	15	13	13	13	22	5
Medlemmar i vuxenkörer	157	140	174	165	178	149

Körverksamhet

d. Undervisning

Då vi genom åren rapporterat och tolkat olika vad gäller statistik-koder är siffrorna i en del fall missvisande med stor differens.

När det gäller antal deltagare i barn- och ungdomsverksamheterna i Mora församling är antalet stabilt. Framförallt i öppen verksamhet. En viss ökning från 2018 till 2019. Det som avviker 2015 verkar bero på att statistik-koder tolkats olika. En förklaring till detta kan vara att det varit olika personer som har haft verksamhetsansvaret dessa år. Detta påverkar bedömningen av statistiken.

Det tenderar att vara en viss nedgång på gruppverksamhet. Ungdomsverksamhet 13+ 2019 är inte presenterad i statistiken.

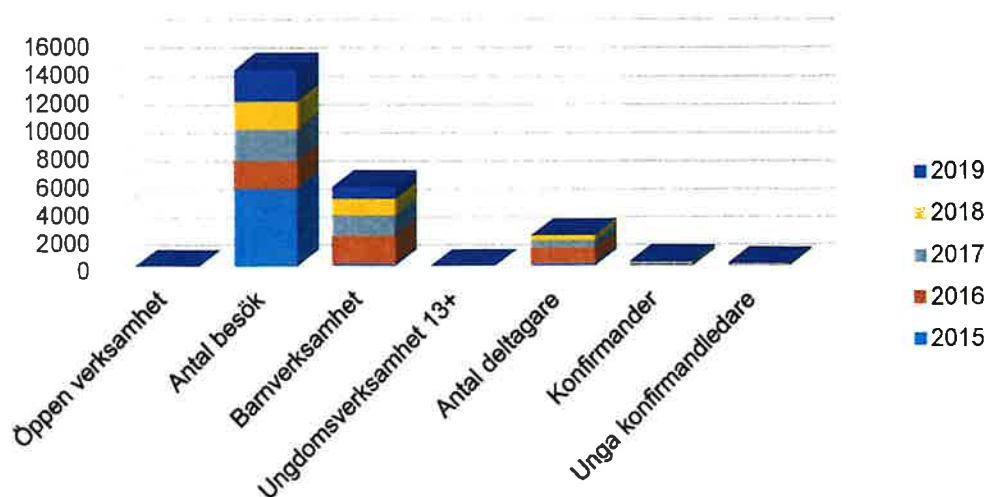
Lokalbehovet behöver ses över på Andreasgården för barnverksamheten. Dagens lokaler är för små och trånga. Förutsättningar finns att också använda prostgården i Mora för detta ändamål.

Lokalbehovet för konfirmandverksamheten är tillräckligt. Mora församling har både stora och mindre lokaler (kyrkor, kapell och församlingshem) som lämpar sig för konfirmander och församlingens unga ledare.

I konfirmandverksamheten är vi även mycket utomhus och samverkar även med med andra aktörer. Vi arbetar med att öka antalet konfirmander. Prostgården och dess trädgård erbjuder stora möjligheter för oss att använda i konfirmandverksamheten.

Barn o ungdom	2015	2016	2017	2018	2019
Öppen verksamhet	Ej tillgänglig				
Antal besök	5604	1983	2220	1985	2223
Barnverksamhet	158	2063	1447	1182	857
Ungdomsverksamhet 13+	Ej tillgänglig				
Antal deltagare	160	1187	511	371	0
Konfirmander	75	62	65	59	84
Unga konfirmandledare	35	35	35	37	38

Barn och Ungdom

TE KAY MD

Begravningsverksamhetens framtida behov av mark, byggnader och anläggningar

Enligt kommunens prognos kommer antalet äldre personer att öka något och därför kommer antalet avlidna också att stiga, dock i liten omfattning. Detta kommer inte att kräva någon utökning av mark vid församlingens begravningsplatser inom de närmaste tio åren.

På lång sikt finns dock ett markbehov i centrala Mora. När Nya begravningsplatsen på Broåkern blir full, finns ingen mark att utvidga denna begravningsplatsen på. Det är mark för kistgravar som är problemet. I teorin kommer marken att räcka i ca 50- 60 år men i verkligheten troligen i 25 - 35 år.

Vid anläggandet av det sista området räknade man med att kunna gräva gravar på s k dubbeldjup. Vilket innebär att det för en standardgrav för två kistor behövs 3 kvadratmeter mark. Emellertid är grundvattennivån så hög att det bara är möjligt att gräva på enkeldjup. vilket innebär att en standardgrav kräver den dubbla ytan. På vissa delar av kvarteret går det inte ens att gravsätta kistor på enkeldjup p g a grundvattnet. Där fungerar det dock bra med urngravar. Eftersom Dalälven omgärdar begravningsplatsen är det inte heller rimligt att tro att det går att dränera området.

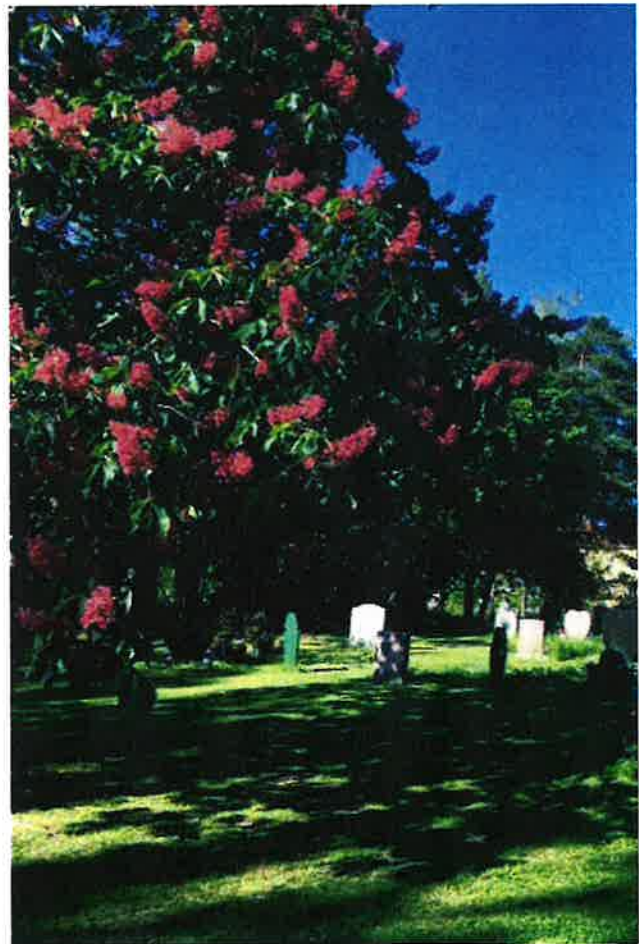
Ett mer närliggande scenario är att kommunens utövare av islam kommer att ställa krav på att församlingen ska tillhandahålla ett muslimskt kvarter i Mora. Hittills när en muslimsk person har avlidit hänvisar församlingen de anhöriga att gravsätta stoftet på det muslimska kvarteret på Stora Tuna kyrkogård i Borlänge (som församlingen har avtal med om detta).

Eftersom antalet muslimer ökar i landet finns en även en risk för att Stora Tuna kommer att häva avtalet, eftersom de behöver platserna själva. Detta har hänt på andra ställen i Sverige, bl a Malmö.

Det mest passande stället att anlägga ett muslimskt kvarter på, borde vara vid Nya begravningsplatsen men där har vi som jag nämnt ovan begränsat med mark. Inom islam är kremering förbjuden så alla avlidna kistbegravs.

De ekonomibygnader som finns inom begravningsverksamheten fungerar väl för den verksamhet som bedrivs och inga behov av nybyggnation finns. Dock finns ekonomibygnader till begravningsverksamheten i anslutning till prästgårdarna i Venjan och på Sollerön. Så om dessa fastigheter avyttras försvinner möjligheten att använda dessa och en viss nybyggnation kommer att krävas.

Krematorieanläggningen kommer inom de närmaste fem året att kräva en total renovering. Befintlig byggnad kan behållas med eventuella mindre ombyggnationer. Krematoriet har kapacitet att kremera betydligt fler än församlingens behov och har därför sedan byggandet 1953 servat övriga församlingar i norra och västra Dalarna med den tjänsten.

Muslimska begravningsplatsen – Kyrkogårdsförvaltningen i Kalmar Foto Anke

Slutsatser och åtgärder

Vad händer med medlemsantalet, fastigheterna, personalen, kostnaderna och intäkterna i Mora församling de kommande 10 åren?

När man tagit del av den framtagna statistiken för församlingens ekonomi och verksamhet de senaste åren samt simulerade siffrorna för de kommande 10 åren så kan man konstatera följande slutsatser;

- Församlingens grundläggande uppgift ska prioriteras
- Fokusområdena som är fastställda i församlingsintstruktionen ska genomföras
- Medlemsantalet beräknas att minska med 15% till 2031
- Fastighetskostnaderna beräknas att öka med 10%/år
- Personalkostnaderna beräknas att öka med 2,5%/år
- Övriga verksamhetskostnader beräknas öka med ca 5%/år
- Intäkterna förväntas vara oförändrad.
- Fortsatta krav på miljö- och hållbarhetsanpassning i hela församlingen inkl fastigheter.

För att lösa ovan nämnda motsägelsefulla slutsatser med minskat medlemsantal, minskade medlemsintäkter samt ökande kostnader och minskade intäkter så bör Mora församling prioritera att sänka sina kostnader för sina fastigheter och effektivisera personalbehoven som är kopplat till församlingens fastighetsinnehav och dess verksamhet.

En kommersiell verksamhet som har över 10% av årsbudget i fastighetskostnader skulle klassas som väldigt hög. Som kyrka kan vi inte på samma sätt jämföra oss med en sådan. Vi vet att vi strukturellt sett kommer ha höga fastighetskostnader, och det är dessa som vi i arbetet med lokalförsljningsplanen har studerat och synliggjort. Frågeställningen vi som församling ställer oss är; vad är kostnaden och får vi ut något av den? Det blir då beslutsunderlaget för den fortsatta planeringen.

Höga kostnader för en byggnad kan vara acceptabla om församlingen också har mycket verksamhet eller stor annan nytta av denna. Exempelvis kan en kyrka ha låg nyttjandegrad, men vara viktig för verksamheten och bygden. Höga kostnader och lite nyttjande/nytta är katastrofalt för våra möjligheter att fortsätta vara och verka som kyrka.

Om ekonomin i en församling viker och verksamheten börjar se behov av att dra ner på personal och omkostnader, vilket är fallet i Mora församling, är kostnader för fastigheter på 28% av årsbudget väl i överkant. Det bör minska till 20% eftersom vårt mål inte är att vara ett museum, utan bedriva verksamhet som behöver lokaler - men inte mer än vi har råd med.

Även om vi skulle ha råd så vore det tecken på dåligt förvaltarekap att slösa. Vi är förvaltare av ett kulturarv som tillhör hela svenska folket så både myndigheter och allmänheten har intresse av hur vi vårdar och bevarar det. Vi vet att våra byggnader är viktiga för många, kanske viktigare än vad vi tror - och det brukar synas när det blir tal om förändringar i kyrkor, eller minskade öppettider.

De åtgärder som bör genomföras för att minska fastighetskostnaderna och effektivisera personalbehovet men ändå prioritera den grundläggande uppgiften och uppfylla punkterna i Mora församlings församlingsinstruktion är bl. a.;

- Uthyrning av församlingens prostgård med Våmhusbyggnaden i Mora för faktiska kostnader alternativt försälja fastigheten.
- Försäljning av prästgårdarna Venjan och Sollerön är möjliga om verksamheternas behov är tillgodosedda på annat sätt.
- Sänkning av grundtemperaturen i Siknäs kyrka och Oxbergs kapell vintertid.
- Sänkning av grundtemperaturen i församlingens övriga kyrkor, perioden januari-mars. Kyrkornas öppettider kommer inte att påverkas av detta.
- Minimera kostnaderna för värme- och elförbrukningen i församlingens byggnader.
- Genomföra en översyn av personalkostnader för fastigheterna.

Summering av lokalförsörjningsplanen

För att Mora församling ska kunna uppnå målen och syften med lokalförsörjningsplanen, det vill säga, utföra den grundläggande uppgiften, "föra gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni och mission" i lokaler som är tillgängliga, ändamålsenliga och miljö- och resursvänliga måste församlingen fokusera på att sänka sina fastighetskostnader samt effektivisera personalbehovet som är kopplat till dess fastighetsinnehav.

Lokalförsörjningsgruppen kan konstatera via gjorda simuleringar att intäkterna i framtiden beräknas vara på samma nivå som idag trots minskat medlemsantal medan kostnaderna kommer att öka, framförallt beträffande fastigheter men även för personal. För att Mora församling ska kunna fortsätta bedriva samma verksamhets som idag måste bli de ovan nämnda åtgärder genomföras annars är det stor risk att församlingens ekonomiska resurser inte kommer att räcka till.

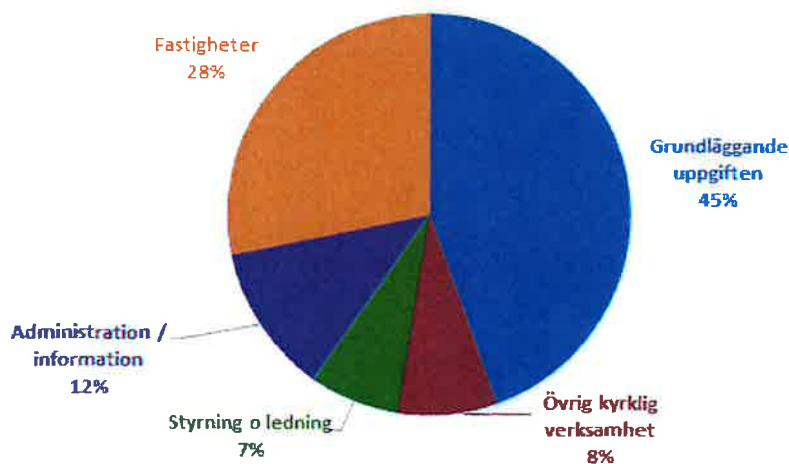
Lokalförsörjningsgruppen har därför tagit fram ovan nämnda åtgärder som framförallt ska resultera i minskade fastighetskostnader och ett effektivare personalutnyttjande men också att församlingens likvida medel ska användas till att bedriva den grundläggande uppgiften istället för att i allt för stor utsträckning användas till framtida reparations- och underhållsbehov av församlingens fastighetsbestånd.

Nettokostnaden för fastigheter i Mora församling förväntas uppgå 2023 till 28% av årsbudget vilket kan ställas i relation till att 45% av årsbudget används för den grundläggande uppgiften. Riktmärken är att fastigheter inte bör överstiga 20 % samtidigt som den grundläggande uppgiften bör vara mer än 50%.

Detta ser lokalförsörjningsgruppen som angeläget att skyndsamt hantera och detta lyftes även under den visitation av stiftet som genomfördes under våren, se citat nedan:

"Samtidigt budgeterar man kommande förluster om 2-3 miljoner årligen. Det är inte hållbart i längden, och om inget görs åt hela kostnadsbilden kommer det snart inte finnas medel till verksamhet."

NETTOKOSTNAD VERKSAMHETSOMRÅDE

Handwritten signature and initials.

	Åtgärder	År 2023	År 2024	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029	År 2030	År 2031	År 2032
Venjan Siktås											
Venjans kyrka forts.	Ommålning & stoppning av altarring		100 000								
	Laddstolpe, elbil	50 000									
Venjans prästgård	Fasad & fönster		375 000								
	Renovering av trappa	25 000									
Siktås kyrka	Måla/olja portar x 3			15 000							
	Fönsterbågar norrsidan, målning				60 000						
Klockstapel	Fasad									35 000	
Vämhus											
Vämhus kyrka	Ommålning fönster			120 000							
	Laddstolpe, elbil	50 000									
Änglagården	Ommålning fasad	300 000									
Sollerön											
Sollerö kyrka	Takrenovering		12 000 000		110 000						
	Fönster, ca 8 st				110 000						
	Laddstolpe elbil	50 000									
Sollerö prästgård	Ommålning fasad								250 000		
Uthus	Nya elinstallationer i garaget	30 000									
Oxberg											
Oxbergs kapell	Tjärning		60 000			190 000					200 000
	Nya hänggrannor			35 000							
	Ommålning fasad							220 000			
Total		2 455 000	12 875 000	390 000	335 000	590 000	520 000	220 000	370 000	435 000	575 000